

Lehdistötiedote

Luxemburg, 13. maaliskuuta 2023

EU:n koheesio- ja maatalousmenot: puutteita eturistiriitojen havaitsemisessa, ratkaisemisessa ja ilmoittamisessa

- *Ei yleiskuvaa siitä, kuinka suurta osaa EU:n varoista tämä ongelma koskee*
- *Käytössä ei vielä riittäviä läpinäkyvyyden parantamiseen ja väärinkäytösten paljastajien suojelemiseen tähtäviä toimenpiteitä*

EU:n varainkäyttöön liittyvien eturistiriitojen ennaltaehkäisyä ja hallintaa varten on olemassa toimintakehys, mutta läpinäkyvyyden edistämisessä ja riskialttiiden tilanteiden havaitsemisessa on yhä puutteita. Tämä käy ilmi Euroopan tilintarkastustuomioistuimen uudesta kertomuksesta, jossa arvioitiin erityisesti sitä, miten asiaa käsitellään maatalous- ja koheesiopolitiikassa, jotka ovat EU:n suurimmat menoalat.

"Tarkistetun lainsäädännön ja äskettäisten tapausten perusteella halusimme tarkastaa, ovatko Euroopan komissio ja jäsenvaltiot puuttuneet asianmukaisesti eturistiriitoihin yhteisen maatalouspolitiikan ja koheesiopolitiikan aloilla", toteaa tarkastusta johtanut tilintarkastustuomioistuimen jäsen Pietro Russo. "Havaitsimme, että ongelman ratkaisemiseksi on ryhdytty toimiin, mutta puutteita on edelleen. Tapausten raportointia olisi parannettava, jotta saadaan selkeä yleiskuva määristä, joihin eturistiriidat vaikuttavat."

EU:n säännöissä edellytetään, että kaikki EU:n varojen hallinnointiin osallistuvat henkilöt (EU:n ja kansallisella tasolla) välttävät eturistiriitoja, jotka johtuvat poliittisesta tai kansallisesta yhteenkuuluvuudesta, taloudellisista eduista tai muista suorista tai välillisistä henkilökohtaisista eduista. Kun koettu tai todellinen eturistiriita todetaan, asianomaisen viranomaisen on varmistettava, että kyseinen henkilö luopuu kaikista asiaan liittyvistä tehtävistä.

Kansallisella tasolla omat ilmoitukset ovat yleisimmin käytetty menetelmä tällaisten tilanteiden ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi. Ilmoitukset voivat kuitenkin osoittautua epäluotettaviksi, ja tietojen ristiintarkastus voi joskus olla vaikeaa hallinnollisten valmiuksien riittämättömyyden, tietosuojasääntöjen ja täyden läpinäkyvyyden saavuttamiseen liittyvien yleisten vaikeuksien vuoksi. Tarkastajat havaitsivat, että tarkastuskohteena olleissa maissa (Maltassa, Romaniassa, Saksassa ja Unkarissa) itse annettavat ilmoitukset eivät olleet pakollisia niille hallituksen jäsenille, jotka osallistuivat EU:n ohjelmia koskevaan päätöksentekoon ja niihin liittyvän rahoituksen myöntämiseen. Säännöksissä on kuitenkin nimenomaisesti edellytetty ilmoituksia vuodesta 2018 lähtien. Ilmoituksia käytetään laajalti myös EU:n tasolla, ja joitakin tarkastuksia tehdään erityisesti

Lehdistötiedotteessa esitetään Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen keskeiset tiedot. Kertomus löytyy kokonaisuudessaan sivustolta eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

arkaluonteisten toimintojen osalta. Niin sanottu pyörövi-ilmiö (henkilöstön siirtyminen virallisista julkisista tehtävistä yksityisen sektorin tehtäviin samalla alalla) aiheuttaa kuitenkin jo sinällään eturistiriitojen riskin. Tämän vuoksi tarkastajat katsovat, että tällaisia tapauksia on käsiteltävä aktiivisemmin.

Tarkastajien mukaan kansalliset viranomaiset painottavat merkittävästi eturistiriitojen havaitsemista hankinnoissa, mutta ne eivät aina kiinnitä riittävästi huomiota tiettyihin varoitusmerkkeihin. Tällaisia ovat esimerkiksi lukuisat menettelyt, joiden yhteydessä kilpailu ei toteudu kunnolla (eli sopimukset on neuvoteltu ilman tarjouskilpailua, tai hakijoilla on yhteyksiä sidosryhmiin, jotka osallistuvat muihin EU:n rahoittamiin hankkeisiin). Tarkastajat toteavat myös, että väärinkäytösten paljastajia koskevia toimenpiteitä ei ole vielä toteutettu ja että monet jäsenvaltiot ovat viivästyneet EU:n lainsäädännön rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelua koskevien sääntöjen saattamisessa osaksi kansallista lainsäädäntöään.

Julkisesti saatavilla olevat lähteet (linkit kansallisille ja alueellisille verkkosivustoille, joissa luetellaan EU:n maatalous- ja koheesiorahoituksen saajat, komission Kohesio-verkkoalusta) eivät tällä hetkellä sisällä tietoja lopullisista edunsaajista oikeushenkilöiden takana, mikä rajoittaa julkista valvontaa. Näiden tietojen ilmoittamisesta EU-maiden hallinto- ja valvontajärjestelmissä tulee pakollista koheesiopolitiikan uudella ohjelmakaudella (2021–2027). Maatalousrahoituksen saajien on annettava vuodesta 2023 alkaen tietoja yritysryhmistä, joissa ne ovat mukana.

Tarkastajat panevat myös merkille, että saatavilla ei ole julkisia tietoja eturistiriitojen mittakaavasta EU:n menojen yhteisessä hallinnoinnissa eikä indikaattoreita, jotka mittaisivat ongelman esiintymistiheyttä tai laajuutta. Kaikkia sääntöjenvastaisuuksia ei ilmoiteta esimerkiksi silloin, kun kyseessä on alle 10 000 euroa tai kun sääntöjenvastaisuudet havaitaan ja korjataan kansallisella tasolla ennen kuin komissiolta pyydetään varoja.

Taustaa

Noin puolet EU:n menoista kuuluu komission ja jäsenvaltioiden yhteistyöhön perustuvan hallinnoinnin piiriin. Tähän sisältyvät kaksi maatalousrahastoa – Euroopan maatalouden tukirahasto (maataloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto (maaseuturahasto) – sekä kolme pääasiallista koheesioalan rahastoa: Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja koheesiorahasto. Yhteistyössä toteutettavan hallinnoinnin puitteissa komissiolla säilyy kokonaisvastuu talousarvion toteuttamisesta, kun taas jäsenvaltioiden on toteutettava vaikuttavia ja oikeasuhteisia toimenpiteitä sääntöjenvastaisuuksien ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi ja korjaamiseksi. Kansalliset viranomaiset ovat ensisijaisesti vastuussa sääntöjenvastaisuuksien tunnistamisesta ja niihin puuttumisesta edunsaajien tasolla.

Erityiskertomus 06/2023 *EU:n koheesio- ja maatalousmenoja koskevat eturistiriidat – Toimintakehys käytössä, mutta läpinäkyvyydessä ja havaitsemisessa puutteita on saatavilla [Euroopan tilintarkastustuomioistuimen verkkosivustolla](#).*

Lehdistö – yhteydenotot

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen lehdistöpalvelu: press@eca.europa.eu

- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu – matkapuhelin: (+352) 691 553 547
- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu, matkapuhelin: (+352) 621 552 224
- Vincent Bourgeais: vincent.bourgeais@eca.europa.eu – matkapuhelin: (+352) 691 551 502